

बेलका नगरपालिका
नगरकार्यपालिकाको कार्यालय
न्यायिक समितिक आ.व.२०८१/०८२ को
बार्षिक प्रगती — प्रतिवेदन

१.परिचय:-

नेपालको संविधानको धारा २१७ बमोजिम प्रत्येक गाउँपालिका र नगरपालिकामा उपाध्यक्ष वा उपप्रमुखको संयोजकत्वमा एक न्यायिक समिति रहने व्यवस्था छ। समितिमा निर्वाचित सदस्य मध्ये थप दुईजना सदस्यहरूलाई गाउँ/ नगर सभाले चयन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। न्यायिक समितिमा तीन सदस्य रहने व्यवस्था गरिएको छ।

न्याय प्रशासनलाई छिटो छरितो, सर्वसुलभ, मितव्ययी निष्पक्ष, प्रभावकारी र जनउत्तरदायी बनाउने, सामान्य प्रकृतिका विवाद समाधानका लागि मेलमिलाप जस्ता वैकल्पिक उपायहरू अवलम्बन गर्ने र न्यायिक समितिद्वारा विवाद निरूपण गर्ने व्यवस्था नेपालको संविधानमा गरिएको छ। विवादका पक्षहरूलाई मेलमिलापको माध्यमबाट विवाद निरूपण गर्न प्रोत्साहित गर्ने र स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ४७ (१) अन्तरगतका विवादहरू मेलमिलापको माध्यमद्वारा निरूपण गर्न प्रोत्साहन गर्ने र मेलमिलाप हुन नसकेमा न्यायिक समितिले निर्णयको माध्यमबाट विवाद निरूपण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ। उक्त ऐनको दफा ४७(२) का विवादहरू न्यायिक समितिले मेलमिलापको माध्यमद्वारा मात्र विवाद निरूपण गर्ने र मेलमिलाप हुन नसकेमा अदालतमा पठाउने व्यवस्था गरिएको छ।

२. बेलका नगरपालिकाको न्यायिक समितिको व्यवस्था, संयोजक तथा सदस्यको विवरण:-

क्रस	पद	नाम थर	ठेगाना	सम्पर्क नं.
१.	संयोजक	श्री जिरा राई	बे.नपा.६	९८५२८३५८५८
२.	सदस्य	श्री प्रेम कुमार दाहाल	बे.नपा.२	९८१९७२६३६४
३.	सदस्य	श्री नानु मैया खतिवडा	बे.नपा.९	९८१९७१६९०३

३.न्यायिक समितिमा सूचिकृत भई मेलमिलाप सम्बन्धी तालिम प्राप्त मेलमिलाकर्ता/मेलमिलाप केन्द्रको विवरण:-

क्रस	नाम थर	ठेगाना	सम्पर्क नं.	कैफियत
नगरपालिका स्तरिय मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री गिता निरौला	बे.नपा.३	९८६२९६८३९६	
२	श्री कुमारी तामाङ्ग	बे.नपा.९	९८११३९२०५९	
३	श्री पूर्ण बहादुर निरौला	बे.नपा.१	९८६२९६३३३५	
४	श्री सम्झना न्यौपाने	बे.नपा.१	९८१४७६९६२२	
५	श्री रमेश कुमार मगर	बे.नपा.४	९८४१३४९७१८	
वडा नं.१ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री काजि तामाङ्ग	बेलका-१	९८२३१७७९९१	

२	श्री लिला प्रसाद न्यौपाने	बेलका-१	९८६१५९२७६६	
वडा नं.२ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री रामजी बुढाथोकी	बे.नपा.२	९८१६७१६८५५	
२	श्री लछुमण थापा	बेलका-२	९८२६७४४५०५	
३	श्री टंक बहादुर तामाङ्ग	बेलका-२	९८०७७०५४६७	
४	श्री यसोधरा पोखरेल	बेलका-२	९८०४३४४४२१	
वडा नं.३ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री फाल्गुन कार्की	बेलका-३	९८६४१८६१७६	
२	श्री लिलाकान्त चौधरी	बेलका-३	९८१९९१४४४६	
३	श्री तारा कुमारी खड्का	बेलका-३	९८२२३१७१०५	
वडा नं.४ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री प्रमिला वि.क.	बेलका-४	९८२५७७९७९७	
२	श्री गजेन्द्र राई	बेलका-४	९८१७७१२०४६	
३	श्री सोम प्रसाद आचार्य	बेलका-४		
वडा नं.५ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री विर बहादुर मगर	बेलका-५	९८६२८४७८४०	
२	श्री लहनमाया राई	बेलका-५	९८४२१७१८१९	
३	श्री नविन कुमार कार्की	बेलका-५	९८६८२१७५६०	
वडा नं.६ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री कुबेर कुमार मगर	बेलका-६		
२	श्री गजुर मान राई	बेलका-६	९८४८२७७०७३	
३	श्री सिता अधिकारी	बेलका-६	९८२७७४५९९९	
वडा नं.७ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री तिलक राई	बेलका-७	९७४२४४७२०८	
२	श्री दिपा राई	बेलका-७	९८४९४३६१३५	
३	श्री घमन राई	बेलका-७	९८४२२३०४८४	
वडा नं.८ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				
१	श्री सुमित्रा राई	बेलका-८	९८१४७१११८०	
२	श्री अर्जुन राई	बेलका-८	९८०५३४३२७३	
३	श्री देवीमाया वास्तोला	बेलका-८	९८२५७५२८५०	
४	श्री उर्मिला माझी	बेलका-८	९८०५९४४१६०	
वडा नं.९ मेलमिलाप केन्द्र र सूचिकृत/मनोनित मेलमिलापकर्ताको विवरण				

१	श्री पदम बहादुर कार्की	बेलका-९		
२	श्री रुद्र प्रसाद उपाध्याय	बेलका-९	९८०५९५९६०५	
३	श्री अमृता धमला	बेलका-९	९८०५९५३६२९	
४	श्री मिना रायमाझी	बे.नपा.९	९८१९९५०८८३	

४.न्यायिक समितिमा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण:-

क्रस	नाम थर	पद	सम्पर्क नं.	कैफियत
१.	श्री सुरेन्द्र बस्नेत	कानूनी सल्लाहकार	९८४२८७६५०७	
२.	श्री ज्योती राई	उजुरी प्रशासक	९८६२९४१६२०	
३.	श्री दिपु कुमारी चौधरी	न्यायिक समिति सहयोगी	९८६२९८२४८८	

४.बेलका नगरपालिका न्यायिक समितिमा आ.व.२०८१ को श्रावण देखि असार मसान्तसम्म दर्ता भएका विवाद/मुद्दाको अवस्था तथा प्रगती विवरण:-

क्रस	विवरण	संख्या	
१.	यस आ.व को हेर्न बाकी मुद्दा संख्या	२७	आ.व.२०८०/८१ मा सरेर आएको ८२ वटा मुद्दामध्ये ५६ वटा फछोँयोटे भएको ।
२.	यसआ.वमा दर्ता भएको कुल मुद्दा संख्या	५१	
क.	निरूपण गर्ने सकिने मुद्दा(४७)१को	१९	
ख.	मेलमिलाप मात्र गर्ने (४७)२को	२६	
ग.	दफा ४७ (१) र (२) बाहेकको	१०	
३.	तारेख दिएको मुद्दाको संख्या	५	
४.	प्रक्रियामा रहेको मुद्दाको संख्या	६	
५.	मिलापत्र भएको मुद्दाको संख्या	१३	
६.	वडा मेलमिलाप केन्द्रमा मेलमिलापको लागि पठाएको मुद्दाको संख्या	१६	
७.	ईलाका प्रहरी कार्यालय पठाएको मुद्दाको संख्या	२	
८.	अदालत पठाएको मुद्दाको संख्या	१४	
९.	न्यायिक समितिको हालसम्म बसेको बैठक संख्या	५३	
१०.	फिर्ता भएका विवादको संख्या	२	
११.	खारेज भएका विवादको संख्या	१९	
१२.	निर्णय गरी खारेज गरिएको विवादको संख्या	०	
१३.	दरपिठ गरिएको विवादको संख्या	६	

२. बेलका नगरपालिका न्यायिक समितिको आ.व. २०८१/८२मा दर्ता भएका मुद्दाको विवरणहरु:

सि.नं.	विवादको प्रकार	जम्मा विवाद	मिलापत्र संख्या	वडा मेलमिलाप केन्द्रमा पठाएको	ईलाका पठाएको	मुद्दा फिर्ता	प्रा.सु. गरि तारेख दिएको	अदालत पठाएको	खारेज	हेर्न बाँकी
स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ४७ को उपदफा (१) बमोजिम निरूपण										
१	आलीधुर, बाध पैनी, कुलो सम्बन्धि	१					१			
२	अर्काको वाली नोक्सानी गरेको	१		१						
३	ज्याला मजुरी नदिएको	३	२	१				१		
४	जेष्ठ नागरिकको पालनपोषण तथा हेरचाह नगरेको	३	१	१						१
५	इज्जत आमद अनुसान खान लाउन नदिएको	६	३	१						२
६	सधियारको जग्गा तर्फ झ्याल राखि घर बनाएको	२			१		१			
जम्मा		१६	६	४	१		२	१		३
दफा ४७ को उपदफा (२) बमोजिम निरूपण हुने विवाद										
१	अर्काको हक भोगमा रहेको जग्गा आबाद वा भोग चलन गरेको	३		३						
२	गालि बेइज्जती	४	१	१				१		१
३	प्रचलित कानून बमोजिम मेलमिलाप हुन सक्ने व्यक्ति बादीभई दायर हुने अन्य देवानी र एक वर्ष सम्म कैद हुन सक्ने फौजदारी विवाद	१८	६	७	३		१			१

जम्मा	२५	७	११	३		१	१		२
कुल जम्मा	४१	१३	१६	४		३	१		५

दफा ४७ को उपदफा (१) र (२) बाहेक सामान्य विवाद १० वटा दर्ता भएको

७. न्यायिक समितिको उपलब्धिहरू

- न्यायिक समितिको स्थापना पश्चात हालसम्म दर्ता भएका १२५९ विवादहरू मध्ये मुद्दा ५४३ मेलमिलाप गरेको
- न्याय मार्गका लागि अदालत जानु पर्ने अवस्थामा कमि भएको
- समुदाय स्तरमा नै स्थानिय निर्वाचित जनप्रतिनिधि र मेलमिलापकर्ता मार्फत मेलमिलाप हुदा सामाजिक सद्भाव बढेको
- न्याय प्राप्ति छिटो छरितो र कम खर्चमा प्रदान गर्न सकिएको ।
- वडा मेलमिलाप केन्द्र र पालिका स्तरिय मेलमिलाप केन्द्रको स्थापना सञ्चालन भई विवादहरू मेलमिलापको माध्यमद्वारा समाधान गर्न सहजता भएको आदि ।

८. न्यायिक समितिको समस्या/चुनौतीहरू,

- न्यायिक समितिको विवाद/मुद्दाहरूको सहजीकरण गर्नका लागि कानूनी विषयमा स्पष्टता नहुनु/कानूनी विषयको तालिम र क्षमता विकास गर्नुपर्ने,
- मेलमिलाप केन्द्र सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड तयार गरी लागु गर्नु
- मुद्दाको तारेख/तामेली गर्नका लागि जनशक्ति नहुदा वडा मेलमिलाप केन्द्रमा मुद्दा मेलमिलापको लागि समयमै पठाउने व्यवस्था गर्नु
- मेलमिलाप केन्द्र व्यवस्थापन गर्नु, क्षमता विकास गर्नु आदि ।

९. चुनौती/समस्या समाधानका उपायहरू

- समुदायमा न्यायिक समितिको क्षेत्राधिकार, न्यायिक समितिबाट निरूपण गरिने र मेलमिलापबाट मात्र किनारा गरिने मुद्दा विवादहरू सम्बन्धी समुदाय स्तरमै सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन आवश्यकता रहेको ।
- न्यायिक समितिको सदस्य, कर्मचारी तथा मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता विकास गर्ने ।
- मेलमिलाप केन्द्रहरूको व्यवस्थापन गर्नु पर्ने ।
- वडा मेलमिलापकर्ता र केन्द्रहरूको सक्रिय सहभागिता बढाउने आदि ।

१०. निष्कर्ष:-

न्यायिक समिति स्थानिय स्तरमा हुने साना तिना विवाद/मनमुटावहरूलाई मेलमिलापको विधि मार्फत सहजीकरण गरी विवाद समाधान गर्ने, समुदायमा भएका समस्याको निराकरण समुदाय स्तरबाट नै गराउने तथा संविधान र स्थानिय सरकार संचालन ऐनले दिएको अधिकार र क्षेत्राधिकार भित्र रही स्थानिय विवाद/मुद्दाहरू निरूपण तथा मेलमिलाप गर्नका लागि स्थापना भएको अर्धन्यायिक निकाय भएको हुदाँ बेलका नगरपालिकामा स्थापना कालदेखि

हालसम्म ११८१ विवाद/मुद्दाहरू दर्ता भएकोछु भने आधा भन्दा बढि विवाद/मुद्दाहरू मेलमिलापको माध्यमद्वारा निरुपण भएको देखिन्छ। तथापी पनि एकपटक मेलमिलाप भएर गएको कतिपय विवाद मुद्दाहरू पुन दोहोरिएर न्यायिक समितिमा आउने समस्याहरू पनि देखिन्छ। पूर्ण कानूनी विषयको ज्ञान नभएता पनि, न्यायिक विषयमा क्षमता विकास तालिम प्राप्त जनशक्ति नभएतापनि कानूनको परिधि सिमा र स्वविवेकका आधारमा हालसम्म न्यायिक समितिले आएका विवाद/मुद्दाहरूको सम्बोधन गरिरहेकोछ।

प्रतिवेदक

ज्योती राई

उजुरी प्रशासक